

Afgiftekantoor Oostende X

ISSN 0773-3542

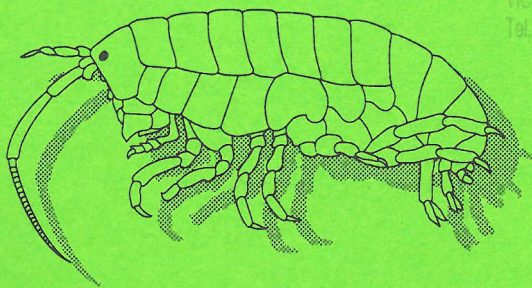
IZWO

Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (vzw)

Institute for Marine Scientific Research

VICTORIAAAN 3 - B - 8400 OOSTENDE BELGIUM

Tel: +32 - (0) 59 - 32 10 45 -- Fax: +32 - (0) 59 - 32 11 35

De Strandvlo

Driemaandelijks Tijdschrift
van **De Strandwerkgroep België**
Jaargang 15 nr. 2
Juni 1995

Periodiek van "De Strandwerkgroep", vereniging voor mariene biologie.
Verschijnt driemaandelijks.

Voorzitter: Francis KERCKHOF, Muscarstraat 14, 8400 Oostende. Tel. 059/50.72.94

Penningmeester, ledenadministratie & verkoop oude nrs. van De Strandvlo: Bart

VERHAEGHE, Zuidbroekstraat 11, 8600 Woumen. Tel. 051/50.23.46

Secretaris: Dirk WOUTERS, Balansstraat 167 (bus 4), 2018 Antwerpen. Tel. 03/248.29.37

Redacteur: Ingrid JONCKHEERE, Kerkeweg 32, 8490 Snellegem. Tel. 050/81.37.68 of
058/52.19.46

Natuurhistorisch Archivaris: Jean-Paul VANDERPERREN, Hoogstraat 137, 1980 Zemst.
Tel. 015/61.07.81

Public Relations: Marie-Thérèse PANNEELS-VANHAELLEN, Lindegaarde 3, 1830 Machelen.
Tel. 02/251.86.56

Bestuurslid: Guido RAPPE, Kapelstraat 3, 9910 Ursel. Tel. 093/74.39.68

Abonnementsprijs: 250,- BEF. Te storten op rek. 001-1091291-20, t.n.v. "De Strandwerkgroep"
p/a B. VERHAEGHE (zie hoger). Buitenlandse leden gebruiken postrek. 000-1493424-12.
In Nederland kan gestort worden op postgiro 0222305 met vermelding "Strandwerkgroep
België". Het lidgeld bedraagt 15 gulden.
Je kunt steunlid worden door storting van minimum 500,- BEF.

Inhoud

19123	Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender - Poëzie.	39
19125	Wouters, D. Het muiltje <i>Crepidula fornicata</i> als oorlogsvoedsel.	42
19128	Jacobs, M. Enkele vermeldenswaardige aanspoelsels aan de Westkust tijdens de winter 1994-1995.	44
19130	Udekem d'Acoz, C. Présence d' <i>Axius stirhynchus</i> Leach, 1815 dans la Baie sud de la mer du Nord et notes sur sa biologie (Crustacea, Decapoda, Thalassinidea, Axiidae).	47
19135	van Outryve, R. & E., Dumoulin. Botanische impressies uit de Boulonnais.	53
19137	Rappé, G. Vlaamse vissers als predatoren van meeuwen.	64
	Wouters, D. Leren leven met zandsuppleties...	66
	Kerckhof, F. De strandopspuitingen te De Haan. Oproep !	68
	Korte Mededelingen.	69
	Boekbespreking.	74

WOORD VOORAF

In dit nummer vind je weer een gevarieerd aanbod van artikels. Het gaat goed met de Strandvlo. Ik kreeg zelfs al kopij voor het volgende boekje.

De excursiekalender werd aangevuld met twee extra excursies, vergeet deze data niet in je agenda te noteren.

Het Ministerie van Openbare Werken is momenteel volop bezig met strandopspuitingen in De Haan. Meer informatie daaromtrent en een oproep tot diegenen die deze opspuitingen bezochten vind je in de artikels : Zandsuppleties een nieuw gegeven aan onze kust en De strandopspuitingen te De Haan.

We gaan ditmaal ook eens op de culinaire toer dit in de artikels het muiltje als oorlogsvoedsel en Vlaamse vissers als predatoren van meeuwen.

Verder vind je in dit nummer o.a. een uitgebreide botanische impressie uit de Boulonnais, een artikel over de aanwezigheid van de gravende kreeft in de Noordzee, tal van korte mededelingen en een drietal boekbesprekingen.

BESTUURSMEDEDELINGEN

Gezamenlijke aankoop van stereoscopische microscopen.

De laatste tijd werd ons geregeld de vraag gesteld of het niet mogelijk zou zijn om een gezamenlijke aankoop van stereoscopische microscopen "binoculaire" te doen. Het is inderdaad waar dat het aankopen van een binoculaire geen goedkope zaak is en dat we op die manier misschien de prijs wat kunnen drukken.

Al wie interesse heeft voor een gezamenlijke bino-aankoop kan zijn naam opgeven bij de leden van het bestuur (*telnr's. zie binnenflap*). Dit geldt ook voor wie verkoopsadressen met voordelige prijzen kent. Van zodra blijkt dat er meerdere geïnteresseerden zijn kijken wij uit naar een zo gunstig mogelijke aanbieding en nemen we contact op met hen.

Excursiekalender

Zaterdag 24 juni : strandexcursie Oostende - Halve Maan

Afspraak : om 15.00 uur aan de vuurtoren. (zie *)

Zaterdag 15 juli : strandexcursie Retranchement/Cadzand, nabij de Zwinmonding.

Afspraak : om 10.00 uur aan Hotel Noordzee.

Zaterdag 28 oktober : strandexcursie Oostduinkerke. In samenwerking met Natuurreservaten. Afdeling Westkust.

Afspraak : om 10.00 uur. Centrum van de Zeedijk.

Zaterdag 25 november : strand Heist.

Afspraak : om 10.00 uur. Westelijke havendam, nabij oude vuurtoren, Heist.

Zaterdag 23 december : het Westhoekstrand, De Panne en Bray-Dunes.

Afspraak : om 10.00 uur op het einde van de Dynastielaan.

* Opgelet : Er werden twee extra excursies toegevoegd aan onze kalender dit op :

- **zaterdag 24 juni 1995.** De excursie gaat door op het strand van de Halve Maan te Oostende.

Deze excursie werd ingericht na vraag van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie AMINAL, Afdeling Natuur, om onze medewerking te verlenen aan een toeristische manifestatie omtrent - en aan - de kust op zaterdag 24 en zondag 25 juni e.k..

Het doel van deze toeristische manifestatie is aandacht te schenken aan het behoud van de overblijvende natuurgebieden langs de Vlaamse kust.

Er zal een folder verspreid worden waarin zal gewezen worden op het belang van het natuurschoon als toeristische troef voor onze badsteden en op de nood aan een natuurvriendelijk recreatiegedrag.

De organisatie van deze manifestatie is in handen van het Vlaams Commissariaat-Generaal voor Toerisme in samenwerking met de Kustgemeenten en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

- **Zondag 1 oktober** : strandexcursie Oostende - Halve Maan. In samenwerking met Natuurreservaten Afdeling Middenkust.

Afspraak : om 10.00 uur aan de vuurtoren.

Voor praktische informatie i.v.m. bovenstaande uitstappen kun je steeds terecht bij iemand van het bestuur (tel.-nrs. zie binnenflap).

Poezie

Alikruik, kijkduin

Op een oorschelp afgaande
door af te gaan op mijn gehoor;
wat langs de bodem
ruist omspoelt haar windingen,
doorspoelt zijn labyrint.
Dit zand dat al het water
van de zee niet wegwast,
zich tot duin te blaken
legt, de deining van die zee
bevestigt en er tussen
hier en nu in theorie
een schipbreuk plaats
laat vinden. Tevergeefs
zijn slakkehuis hozend
slaat de Littorina
op het strand.

*Uit : Een reis in de spiegel / Albert Schaalma
Groningen : Umbra. - 1993.*

F. Kerckhof

Inzendingen voor deze rubriek zijn steeds welkom : Opsturen naar de redactie of naar Francis Kerckhof, Muscarstraat 14, 8400 Oostende.

Het muiltje *Crepidula fornicata* als oorlogsvoedsel.

D. Wouters

Heel wat molluskensoorten worden uiteraard niet alleen gegeerd als verzamelobjecten, maar ook als voedsel. Vooral in de Zuideuropese landen stonden en staan mollusken op het menu van de man in de straat.

In het nabije verleden (voor de 2de wereldoorlog) sloegen de Westeuropese landen geen gek figuur. E.W. Swanton vermeldde in the "Journal of Conchology" (Swanton E.W., 1923) niet minder dan 31 mariene soorten. Het muiltje was daar echter niet bij, alhoewel deze in 1923 reeds een algemene verschijning was voor de Britse kusten.

De toestand veranderde echter met het uitbreken van de tweede wereldoorlog. Het zijn echter niet de Britten die het muiltje noodgedwongen aan het voedselaanbod toevoegden, maar Nederlanders en Belgen !

In Nederland werd het eten van muiltjes in 1940 als een middel gezien om de groeiende muiltjesplaag op de oesterkweekgronden in te dijken. Voor de oorlog werden mechanische middelen (door korren) ingezet om de muiltjeskettingen te verwijderen. Door de oorlogsomstandigheden waren er echter niet voldoende vaartuigen en motorbrandstof meer beschikbaar om verder te blijven korren. Opeten dus maar, besloten de Visserijdiensten.

Het grote publiek vond muiltjes echter niet lekker; wellicht werden ze door de armste lagen van de Nederlandse bevolking genuttigd. Bovendien werden de muiltjes meestal als "ketting" aangeboden, zodat het niet makkelijk was om de beestjes er uit te halen. Verder vertoonde het dier zelf, aldus dr. P. Korringa (Korringa P., 1941) een weinig esthetische aanblik door de oranje en zwarte pigmentering van de ingewandszak.

Een andere reden voor het gebrek aan populariteit was het feit dat er ondanks de oorlogsomstandigheden op de markt steeds voldoende mosselen werden aangeboden.

Anders was de situatie in België, waar men tijdens de oorlog haast geen mosselen kon krijgen. Bovendien waren de Belgen reeds tuk op wulken en alikruiken, die in Nederland niet zo gesmaakt werden.

In het voorjaar van 1941 besloten enkele handelaars uit Yerseke een lading muiltjes naar België te sturen, met gunstig resultaat. Al vlug ontstond er in ons land een afzetmarkt voor de ongewenste diertjes. Een Belgische fabriek werd verder bereid gevonden gezouten muiltjesvlees af te nemen.

De firma Mieras-Adriaanse uit Yerseke kookte en pelde voortdurend muiltjes voor de Belgische markt.

In Nederland werd ook getracht om een afzetgebied voor de schelpen te vinden. Een poging om ze tot knopen te verwerken draaide op een mislukking uit. Ze werden dan maar als wegverharding in de polders gebruikt.

Tijdens de eerste oorlogsjaren werden in het totaal zo'n 3 miljoen kilogram muiltjes weggevoerd.

Al bij al bleef het muiltje dus een typisch oorlogsproduct.

Literatuur

Korringa, P., 1941. De slipper-limpet in Nederland. Economische Voorlichting van 12 december 1941, N° 50.

Swanton, E.W., 1923. The edible molluscs of the British Isles. J. Conch., vol. 17 (1) : 9-18.

**Balansstraat 167 - bus 4
2018 Antwerpen**

Marien Ecologisch Centrum Oostende : verhuisd en vernieuwd !

Op 23 april 1995 werd het vernieuwd Marien Ecologisch Centrum in de Langestraat 99 te Oostende plechtig geopend. Het ziet er in elk geval mooi uit. We wensen Denise en haar medewerkers veel succes toe en we hopen op een verdere goede samenwerking !

Enkele vermeldenswaardige aanspoelsels aan de Westkust tijdens de winter 1994-1995.

M. Jacobs

Op 28 januari 1995 vond ik op het strand van Oostduinkerke een vrij verse zeepaddestoel *Rhizostoma pulmo*, dit is de enige aangespoelde kwalachtige die in deze periode door mij werd gevonden, vandaar hier vermeld (d. $\pm$ 20 cm).

Op de stranden van De Panne, St.-Idesbald en Koksijde werden een 20-tal (vrij vers uitziende) schaalhorens *Patella vulgata* gevonden. Te Nieuwpoort vond ik in oktober reeds een levend exemplaar dat was aangespoeld op het strand (hoogstwaarschijnlijk komt de schaalhoren dus ook wel levend voor op de havenhoofden aldaar, dit werd echter nog niet door mezelf vastgesteld, wel vond ik op 5 februari drie vastgehechte exemplaren op een golfbreker te Middelkerke). De lege horens die ik vond op de stranden van de Westkust zijn mijns inziens wel afkomstig van de Franse kust maar mogelijk zullen er binnen afzienbare tijd ook levende ex. terug te vinden zijn op bv. de twee grote rotsige golfbrekers te Koksijde.

Na de massale stranding van levende fuikhorens *Nassarius reticulata* te De Panne op 20 januari 1995 (Jacobs, 1995) werden er nog levende fuikhorens gevonden op 4 en 18 februari, eveneens telkens te De Panne. Op 28 februari lagen er echter ook twee bosjes bladachtig hoornwier volledig bedekt met eikapsels van fuikhorens in de vloedlijn te Nieuwpoort.

Op 27 februari vond ik op het strand van Lombardsijde fragmenten van minstens 3 grote mantels *Pecten maximus*. De nabijheid van de havengeul van Nieuwpoort maakt een afkomst van vissersschepen echter wel meer dan waarschijnlijk.

Naast de regelmatig te vinden fossiele bonte en wijde mantels, lag er op 27 februari ook een vers klepje van een wijde mantel *Aequipecten opercularis* in een schelpenbank op het strand van De Panne : grondkleur wit met rood-roze gedeelten en een geel vlekje.

Oester spec. : over de juiste benaming van de gevonden oestervariëteiten durf ik me niet uitspreken, maar het betrof wel telkens exemplaren die meer langwerpig gevormd waren (zoals bv de Portugese oester). Op 27 januari vond ik één exemplaar in de vloedlijn te Koksijde-St.-André, linker- en rechterklep met vleesresten. Een maand later op 27 februari vond ik op ongeveer dezelfde locatie een aangespoeld plastic oesternet waarin zich nog één dood exemplaar bevond (dit ex. had het uitzicht van de

oesters die te vinden zijn in bv. de Oosterschelde). Tenslotte werd er op 2 maart nog een los, vers klepje (32 mm x 21 mm) van hetzelfde type gevonden.

Van de gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata* vond ik op het strand van De Panne enkele fossiele blauw-zwarte kleppen, maar ook niet minder dan 33 verse kleppen in beschouwde periode (met een maximum van 9 grote kleppen tijdens één strandexcursie op 18 maart 1995).

Naast enkele noordzeekrabben werden op volgende data en plaatsen helmkrabben gevonden :

Koksijde : 28 januari en 3 februari

St.-Idesbald : 21 januari

Oostduinkerke : 28 februari

Fragmenten van de fluwelen zwemkrab werden opgemerkt te De Panne op 27 januari, te Koksijde op 3 februari en te St.-Idesbald op 19 maart. Tenslotte werd er op 4 februari te Nieuwpoort ook een deel van een spinkrab *Hyas araneus* gevonden.

Op 28 februari lagen er twee verweerde zeesterren *Asterias rubens* in de vloedlijn te Oostduinkerke (d. $\pm$ 15 cm).

Op 4 februari werd er op het strand van De Panne een stuk van een zeeduivel gevonden.

Eendemossels *Lepas anatifera* waren er te vinden op volgende data :

20.01.1995	81 ex. op een meertouw te St.-Idesbald
27.01.1995	22 ex. op een stuk plastic te St.-Idesbald
27.02.1995	40-tal ex. op een isimo-vlotter 18 ex. op een plastic fles, telkens te Koksijde
27.02.1995	70-tal zeer kleine ex. op een grote glazen fles 15 ex. op een plastic fles 100-tal zeer kleine ex. op een stuk isimo, telkens te Lombardsijde
28.02.1995	50-tal ex. op een plastic fles te Oostduinkerke
28.02.1995	200-tal ex. op een isimo-vlotter te De Panne
01.03.1995	3 ex. op een plastic fles te Koksijde-St.-André
01.03.1995	50-tal ex. op een stuk isimo te St.-Idesbald (*)

Regelmatig waren er in de vloedlijn schelpen te vinden van zeekatten *Sepia officinalis* zoals bv. 36 ex. op 27 februari te St.-Idesbald. Dé vondst van deze periode was echter voor mij de schelp van *Sepia pharaonis* op 3 februari in de vloedlijn te

Oostduinkerke. Over deze waarneming maak ik voor de volgende De Strandvlo een apart stukje.

Lege eikapsels van de hondshaai vind je regelmatig op onze stranden. Op 3 februari vond ik drie eikapsels vastgehecht aan een stuk bladachtig hoornwier te Koksijde. Op 27 februari lag er op het strand van St.-Idesbald echter een eikapsel mét dooier, een kans van 1 op 10.000 ! (Lacourt, 1979)

Ook de eikapsels van de stekelrog *Raja clavata* kunnen regelmatig op het strand gevonden worden, maar eind februari werden de gevonden aantallen toch wel vermeldenswaardig : bv op 28 februari waren er op het strand van Oostduinkerke minstens 34 erg verse lege eikapsels te vinden.

Op diezelfde dag werden er zowel te Oostduinkerke als te Nieuwpoort eikapsels gevonden waarvan ik besluit, op basis van de determinatietabel (Lacourt, 1979) en de maten (89 mm x 49 mm en 77 mm x 50 mm), dat ze behoren bij de, toch wel erg zeldzame, golfrog *Raja undulata*.

En tot slot zou ik nog de waarneming van een zeehond *Phoca vitulina* willen vermelden op 18 februari in de havengeul te Nieuwpoort.

Literatuur

- Jacobs, M., 1995. Levende *Nassarius reticulatus* (L., 1758) te De Panne. De Strandvlo 15(1) : 19
- Lacourt, A.W., 1979. Eikapsels van de kraakbeenvissen, roggen, haaien en draakvissen (Chondrichtyes) van Noord- en West-Europa, Wet. Med. KNNV 135, 27p.

**Bonheidensteenweg 17
2812 Muizen**

Présence d'*Axius stirhynchus* LEACH, 1815 dans la Baie Sud de la mer du Nord et notes sur sa biologie (Crustacea, Decapoda, Thalassinidea, Axiidae).

C. d'Udekem d'Acoz

Au début du vingtième siècle, l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique entreprit un vaste programme d'investigation du sud de la mer du Nord et du Pas-de-Calais : l'Exploration de la Mer. A cette occasion, de très nombreux crustacés décapodes ont été récoltés, lesquels sont encore aujourd'hui conservés à l'Institut. Jusqu'à présent, seuls les brachyours ont fait l'objet d'une -brève- publication : Leloup (1941). En examinant les collections de décapodes non brachyours, nous avons noté la présence de plusieurs espèces non encore signalées dans le sud de la mer du Nord. Parmi celles-ci figure *Axius stirhynchus* Leach, 1815 qui fait l'objet de la présente note. Les coordonnées des deux spécimens étudiés s'énoncent comme suit :

Exploration de la mer, station P 1692, "rade de Deal" [sud-est de l'Angleterre près de Douvre], filet de Petersen, 11/XI/1913 : 1 petit ex., sexe non identifié, numéro d'inventaire IG 8417.

Exploration de la mer, station 3335, E.S. de la croix VI, dragage n° 5, 51°26'N - 02°29'45"E, 34 m de profondeur, 30/V/1905 : 1 petite femelle, numéro d'inventaire IG 8188.

Le spécimen de la station P1692 qui est le moins affecté par sa longue préservation est illustré à la figure 1. Il montre de légères différences avec des exemplaires beaucoup plus grands de la Manche Occidentale que nous avons examinés. Chez ces derniers la rangée de soies des pleurons des troisième, quatrième et cinquième pléonites est beaucoup plus développée et les pleurons du premier pléonite ne sont pas aussi aigus.

Il s'agit du premier signalement de l'espèce dans la mer du Nord. La localité la plus proche antérieurement connue est Seaford sur la côte anglaise la Manche Orientale (Norman, 1868). A notre connaissance, il n'existe qu'un seul autre signalement en Manche Orientale et il est dépourvu de localité précise : un spécimen trouvé sur un bateau de pêche de Boulogne-sur-Mer (Otten, 1984).

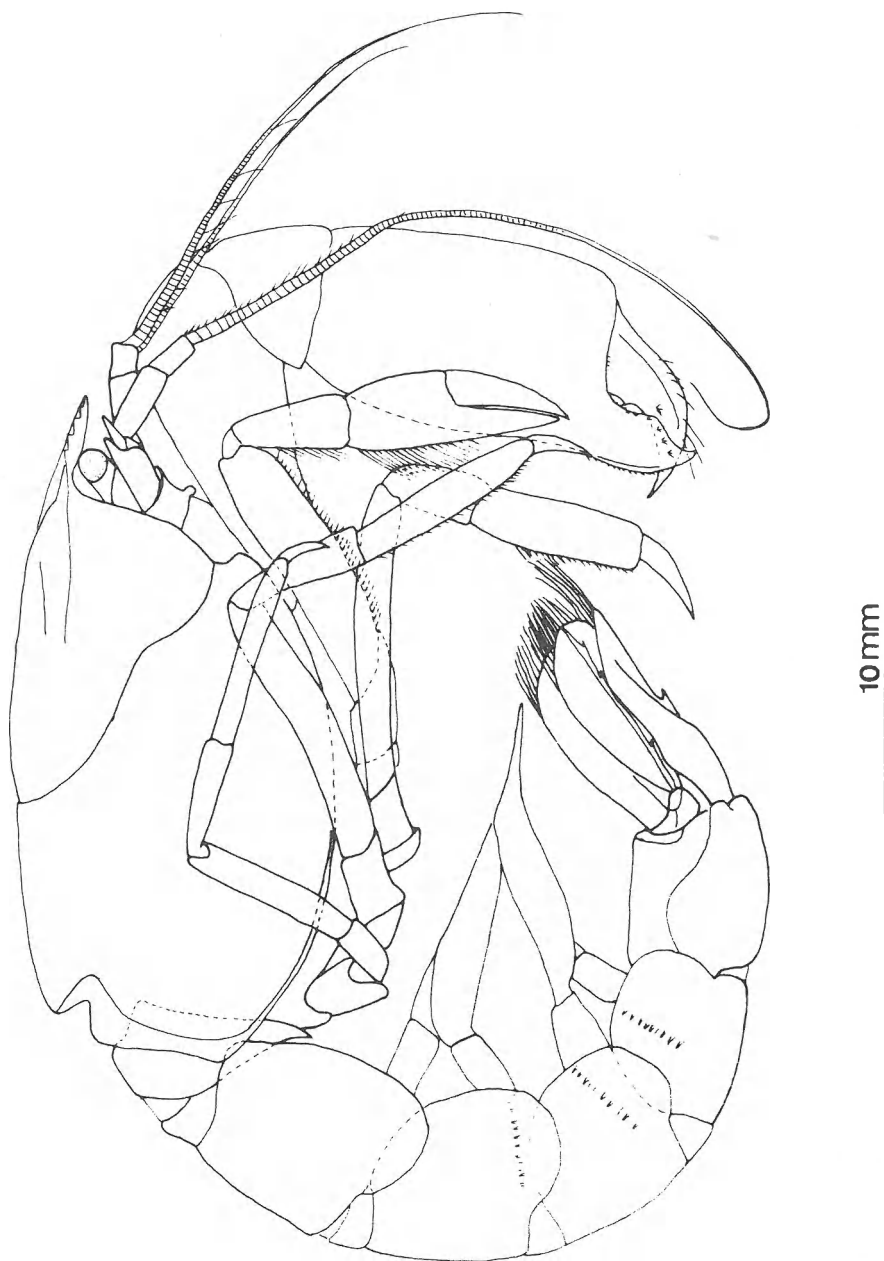

Fig. 1 - *Axius stirhynchus* Leach, 1815, rade de Deal.

Axius stirhynchus est connu depuis le sud-ouest de l'Écosse (Allen, 1967) et le sud de la mer du Nord (présent matériel) jusque dans le golfe de Gascogne (Delphy & Magne, 1938) et probablement jusqu'au Maroc (Beaubrun, 1978) et, il existe aussi en Méditerranée. L'espèce a été signalée dans cette mer par plusieurs auteurs mais seul le signalement de Caroli (1921, comme *Axiopsis mediterraneus* Caroli, 1921) dans la baie de Naples nous semble absolument fiable. La distribution connue d'*A. stirhynchus* est illustrée à la figure 2. La carte est basée sur les spécimens de l'Exploration de la Mer, un signalement non publié de C. d'Udekem d'Acoz et P.Y. Noël : Pointe du Château (nord de la Bretagne, près de Tréguier) et sur les signalements de la littérature : Leach (1815), Norman (1868), Kœhler (1886), Gourret (1888), Norman & Scott (1906), Selbie (1914), Caroli (1921), Delphy & Magne (1938), Drensky (1951), Kurian (1956), Gordon (1957), O'Céidigh (1962), Bourdon (1965), Allen (1967), Gibert i Olivé (1920, cité par Zariquey Alvarez, 1968), Holthuis (1977, d'après des manuscrits de Risso), Beaubrun (1978), d'Udekem d'Acoz (1986; 1989).

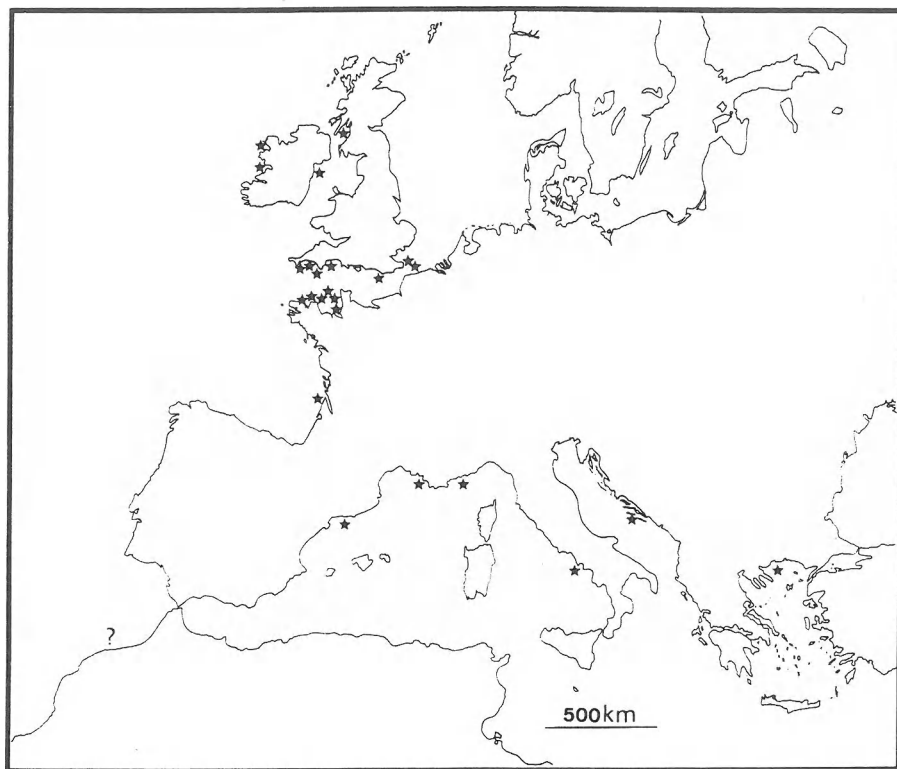

Fig. 2 - Distribution géographique d'*Axius stirhynchus* Leach, 1815.

Hormis la figure publiée ici, de bonnes illustrations d' *A. stirhynchus* ont été données par Leach (1815), H.-M. Edwards (1837), Bell (1853) et surtout Selbie (1914), Caroli (1921), Bouvier (1940) et Beaubrun (1978). Les larves et les postlarves ont été décrites par Webb (1921).

A. stirhynchus a été signalé depuis l'étage des *Fucus serratus* dans la zone intertidale (observations personnelles) jusqu'à 34 m (matériel de l'Exploration de la Mer). L'espèce est considérée comme rare dans le nord-ouest de l'Europe et comme rarissime en Méditerranée. Cette rareté apparente est manifestement liée à son mode de vie. Bien qu'*A. stirhynchus* soit parfois obtenue à la bêche dans du sable vaseux comme *Upogebia* spp. et *Callianassa* spp. (d'Udekem d'Acoz, 1989), il est habituellement trouvé sous une pierre (Gordon, 1957; Bourdon, 1965; d'Udekem d'Acoz, 1986, 1989). Cette pierre est toujours partiellement enfoncée dans du sable grossier vaseux mêlé de cailloux (observations personnelles). En fait, l'animal creuse un terrier qui se termine sous la pierre, ainsi que nous l'avons observé aux Iles Chausey (sud-ouest de la Normandie) et à la Pointe du Château (nord de la Bretagne). Quand la pierre est soulevée, l'animal qui se trouve souvent à la partie terminale du terrier (c'est-à-dire juste sous la pierre) s'enfuit vers la partie intacte de son terrier. Il se déplace alors à reculons de manière à faire face à son agresseur avec ses pinces aiguës. Son exigence pour du sable grossier vaseux mêlé de grosses pierres pourrait expliquer la rareté des captures. En effet, ce type d'habitat ne s'observe que très localement dans la zone intertidale et est difficile à échantillonner en dessous de la zone des marées.

Remerciements

Nous voudrions exprimer notre gratitude envers le Dr. Ath. Koukouras (Université de Thessaloniki) pour nous avoir envoyé une photocopie du travail de Drensky (1951) et envers Mr. S. De Grave pour avoir accepté de lire une version préliminaire du présent article.

Samenvatting

De gravende kreeft *Axius stirhynchus* Leach, 1815 werd voor de eerste keer in de Noordzee waargenomen. Het betrof twee kleine exemplaren die in het zuidelijke deel van die zee verzameld werden: een exemplaar op 11/XI/1913 te Deal (dichtbij Dover) en een ander werd gedregd op 30/V/1905 51°26'N - 02°29'45"E. De kreeft graaft een

hol in grof slibberig zand gemengd met keien. Het bovenste deel van het hol ligt normaal onder een grote steen.

Summary

The mud shrimp *Axius stirhynchus* Leach, 1815 is recorded for the first time in the North Sea. Two small specimens were dredged at the beginning of the twentieth century in the southern part of this sea : One specimen on 11/XI/1913 - Deal (near Dover) and an other was dredged on 30/V/1905 - 51°26'N - 02°29'45"E. The shrimp digs a burrow in coarse muddy sand mixed with pebbles and the upper part of the burrow is usually located under a large stone.

Bibliographie

- Allen, J.A., 1967. The fauna of the Clyde Sea Area. Crustacea : Euphausiacea and Decapoda with an illustrated key to the British species. Scottish Marine Biological Association, Millport, 116 p.
- Beaubrun, P.C., 1978. Crustacés décapodes marcheurs des côtes marocaines (sections des Astacidea, Eryonidea, Palinura, Thalassinidea). Bull. Inst. Sci., Rabat, 3 : 1-110.
- Bell, T., 1844-1853. A History of the British stalk-eyed Crustacea. John Van Voorst, London, xv + 386 p.
- Bourdon, R., 1965. Inventaire de la faune marine de Roscoff. Décapodes-Stomatopodes. Éditions de la Station biologique de Roscoff, 45 p.
- Bouvier, E.-L., 1940. Décapodes Marcheurs. Faune de France, Paul Le Chevalier, Paris, 37 : 1-404, pl. 1-14.
- Caroli, E., 1921. Talassinidei nuovi o rari del golfo di Napoli. Pubbl. Sta. Zool. Napoli, 3 : 253-274, pl. 9-10.
- Delphy, J., A. Magne, 1938. Révision de la faune girondine : "Crustacés Décapodes". Bull. Sta. Biol. Arcachon, 35 : 77-101.
- Drensky, P., 1951. Über Entomostraca und Malacostraca (Cr.) aus dem Ägäischen Meer. Ann. Univ. Sofia, Biol. Ser., 46 (1) : 1-21 (en bulgare).
- Edwards, H.-M., 1837. Les Crustacés. In: Cuvier, G., Le Règne Animal, distribué d'après son organisation, pour servir de base à l'histoire naturelle, et d'introduction à l'anatomie comparée, édition 4, volume 17: 1-278, volume 18: pl. 1-80.
- Gibert I Olivé, A.M., 1920. Crustacis de Catalunya. Treb. Inst. Catal. Hist. nat., 5 : 9-127 (non consulté).
- Gordon, I., 1957. Eucarida. In : Plymouth Marine Fauna, Marine Biological Association of the United Kingdom, Plymouth: 240-261.

- Gourret, P., 1888. Révision des Crustacés Podophthalmes du golfe de Marseille, suivi d'un essai de classification de la classe des Crustacés. Ann. Mus. Hist. nat. Marseille, 3 (5) : 1-212, pl. 1-18.
- Holthuis, L.B., 1977. The Mediterranean decapod and stomatopod Crustacea in A. Risso's published works and manuscripts. Ann. Mus. Hist. Nat. Nice, 5 : 37-88.
- Koehler, R., 1886. Contribution à l'étude de la faune littorale des îles anglo-normandes (Jersey, Guernesey et Sark). Ann. Sci. Nat., Zool., 20 (5/6) : 1-62, pl. I.
- Kurian, C.V., 1956. Larvae of decapod Crustacea from the Adriatic Sea. Acta Adriatica, 6 (3) : 1-108.
- Leach, W.E., 1815-1875. Malacostraca Podophthalmata Britanniae; or, descriptions of such British species of the Linnean genus *Cancer* as have their eyes elevated on footstalks. London, 124 unnumbered pages, pl. 1-45.
- Leloup, E., 1941. Contributions à l'étude de la faune belge XI. Les Crustacés Décapodes Brachyours de la côte belge. Bull. Mus. roy. Hist. Nat. Belg., 17(11) : 1-19.
- Norman, A.M., 1868. On the British species of *Alpheus*, *Typton*, and *Axius* and on *Alpheus Edwardsii* of Audouin. Ann. Mag. Nat. Hist., ser. 4, 2 : 173-178.
- Norman, A.M., Th. Scott, 1906. The Crustacea of Devon and Cornwall. William Wesley and son, London, xv + 232 p., pl. 1-14.
- O'Céidigh, P., 1962. The marine Decapoda of the counties Galway and Clare. Proc. R. Irish Academy, 62 : 151-174.
- Otten, M., 1984. Tien jaar Boulonnais 1974-1984. Het Zeepaard, 44 (4) : 104-114.
- Selbie, C.M., 1914. The Decapoda Reptantia of the coasts of Ireland Part I. Palinura, Astacura and Anomura (except Paguridea). Fisheries, Ireland, Scientific Investigations, year 1914, I : 1-116, pl. 1-15.
- Udekem d'Acoz, C. d', 1986. Étude d'une collection de crustacés décapodes de Bretagne. De Strandvlo, 5 (4) : 97-130.
- Udekem d'Acoz, C. d', 1989. Seconde note sur les crustacés décapodes de la Bretagne. De Strandvlo, 8 (4) : 166-205.
- Webb, G.B., 1921. The Larvae of the Decapoda Macrura and Anomura of Plymouth. J. Mar. Biol. Ass., Plymouth (New Series), 12 (3) : 385-425.
- Zariquiey Alvarez, R., 1968. Crustáceos Decápodos Ibéricos. Inv. Pesq., Barcelona, 32 : i-xv, 1-510.

Avenue du bois des collines 34
1420 Braine-l'Alleud
Belgique

Botanische impressies uit de Boulonnais.

R. van Outryve & E. Dumoulin

Naast een rijk marien dierenleven kent de kust van de Noordfranse Boulonnais ook heel wat troeven voor wat betreft het plantenleven. Naast een rijke wierflora in de getijdenzone, komt er ook een gevarieerd gamma aan typische klifkustplanten voor. Zeer particulier zijn ook de landwaarts (Z tot ZW) georiënteerde krijthellingen van de anticlinaal van Artois te Cap Blanc-Nez, met zijn opmerkelijk rijke kalkminnende vegetatie (onder andere orchideeën). De meeste van deze soorten komen echter ook dieper in het binnenland voor en zijn niet gebonden aan een mariene omgeving.

Op 3 september 1994 deden we een najaarsexcursie naar de Boulonnais met als doel, i.p.v. traditioneel de getijdezone af te zoeken, naar planten te kijken op de rotskusten. Ons eerste bezoek ging naar Escalles (Cap Blanc-Nez) waar we op de ZW-helling de typische kalkflora konden waarnemen. De hier gevonden soorten staan vermeld in lijst 1. Aan de zeezijde van Cap Blanc-Nez (Cran d'Escalles) groeiden los op de kalkfalaise ook enkele planten, sommige ervan karakteristiek voor mariene milieu's (zie lijst 2). Zeer bekend van deze plaats is de kool *Brassica oleracea*, de voorouder van onze gekweekte koolsoorten. Vanuit Escalles begaven we ons vervolgens naar de top van Cap Blanc-Nez, waar we achter het monument een stukje zuidelijk georiënteerde helling op planten inspecteerden. Wat we er onder andere aan bijkomende kalkplanten aantreffen vind je in lijst 3.

Een tweede localiteit die we bezochten was Cran aux oeufs, een stukje klifkust tussen Cap Griz-Nez en Audresselles. De kust bestaat hier niet uit krijt maar uit sedimenten van het Jura (harde grijze kleien aan de basis tot boven het midden en okerkleurige aaneengekitte zanden met veel zandsteenconcreties en silexkeien aan de top). Hier konden we planten bekijken op twee niveau's van de falaise. Eén gans bovenaan op het hoogste gedeelte en één op een soort platform halverwege de klif. Op bepaalde plaatsen van dit lagere gedeelte was er een overvloedige toevoer van doorsijpelend zoetwater, wat voor enkele karakteristieke plantensoorten zorgde (waterpunge, selderij, peen,...). Hetgeen op deze localiteit aan kustplanten voorkomt geeft een beeld van de gemene deler aan soorten van de Noordfranse klifkusten. Lijst 4 illustreert dit. De kenmerkende ondersoorten of variëteiten die kustgebonden zijn werden bij het determineren over het algemeen niet in acht genomen. Zo is het bijvoorbeeld best mogelijk dat bij de knopherik het om de subsp. *maritimus* gaat, bij het kruipend stalkruid het de var. *maritima* betreft, de peen vertegenwoordigd was door de

subsp. *gummifer* en het geel walstro de var. *maritimum* was. In verband met de soortenlijsten moeten we nog vermelden dat ze voor de respectievelijke vindplaatsen verre van volledig zijn. Enkel wat we op onze weg tegenkwamen, en gezien de tijd van het jaar nog determineerbaar was, noteerden we.

Het voorstellen van de plantenwereld uit de Boulonnais zou onvolledig zijn zonder ook te spreken over de rijkdom aan wieren die de getijdenzone herbergt. Om een indruk te geven van wat je zoal aan wiertjes in het litoraal kunt vinden, geven we hieronder een opsomming (lijst 5) van wat E. Dumoulin op 6 november 1994 te Cran aux oeufs verzamelde. Het materiaal is afkomstig uit het mediolitoraal, het werd eerst op alcohol bewaard om op een latere datum (maart '95) door beide auteurs samen gedetermineerd te worden. De grotere soorten zoals *Laminaria*, *Fucus*, e.a. werden niet meegenomen en staan ook niet in de lijst.

Zoals je uit ons relaas kunt afleiden loont het de moeite om het "Land van Kales" ook eens plantkundig te verkennen. Rest ons nog om de determinatiewerken die we gebruikten op te geven : voor de hogere planten waren dat Claustres & Lemoine (1980), Heimans et al. (1983) en De Langhe et al. (1988), voor de wieren Coppejans & Van Der Ben (1980), Coppejans (1982a, 1982b), Stegenga & Mol (1983), Coppejans & Beeckman (1986), Gayral & Cosson (1986) en Cabioc'h et al. (1992).

Literatuur

- Cabioc'h, J., J.-Y. Floc'h, A. Le Toquin, C.-F. Boudouresque, A. Meinesz & M. Verlaque, 1992. Guide des algues des mers d'Europe. - Paris: Delachaux et Niestlé, 231 p.
- Claustres, G. & C. Lemoine, 1980. Connaître et reconnaître la flore et la végétation des côtes Manche-Atlantique. - Rennes: Ouest-France, 332 p.
- Coppejans, E. & D. Van Der Ben, 1980. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. - Gent: Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie : 1-156.
- Coppejans, E., 1982. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Deel II : Beschrijvingen. Groen- en Bruinwieren. - Stentor, 17 (extra nummer) : 157-254.
- Coppejans, E., 1982. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Deel III: Beschrijvingen. Roodwieren. - Stentor, 18 (extra nummer) : 255-392.
- Coppejans, E. & T. Beeckman (m.m.v. J. Gillis), 1986. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Deel IV: Addendum. - Meise: Nationale Plantentuin van België, p. 393-568.
- De Langhe, J.E., L. Delvosalle, J. Duvigneaud, J. Lambinon & C. Vanden Berghen, 1988. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden (Pteridofyten en Spermatofyten). - Meise: Patrimonium van de Nationale Plantentuin van België, 972 p.

- Gayral, P. & J. Cosson, 1986. Connaître et reconnaître les algues marines.- Rennes : Ouest-France, 223 p.
- Heimans, E., H.W. Heinsius & J.P. Thijsse, 1983. Geïllustreerde flora van Nederland.- Almere: Versluys, 1242 p.
- Stegena, H. & I. Mol, 1983. Flora van de Nederlandse zeewieren.- Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 33 : 1-263.

Amsterdamstraat, 58
8400 Oostende

H. Consciencestraat, 67
8301 Heist a/Zee

Figuren :

- Fig 1. *Centaureum minus*(naar Kuckuck, 1977)
- Fig 2. *Daucus carota*(naar Heukels/ van der Meijden et al., 1983)
- Fig 3. *Brassica oleracea*(naar Kuckuck, 1977)
- Fig 4. *Armeria maritima*(naar Heukels/ van der Meijden et al., 1983)
- Fig 5. *Matricaria maritima* subsp. *maritima*(naar Heimans et al., 1983)
- Fig 6. *Samolus valerandi* (naar Heukels/ van der Meijden et al., 1983)
- Fig 7. *Apium nodiflorum* (naar Heukels/ van der Meijden et al., 1983)
- Fig 8. *Apium graveolens* (naar Heukels/ van der Meijden et al., 1983)
- Fig 9. *Picris echioides*(naar Heimans et al., 1983)
- Fig 10. *Plantago coronopus*(naar Heimans et al., 1983)
- Fig 11. *Cirsium acaule*(naar Heimans et al., 1983)
- Fig 12. *Plocamium cartilagineum*(naar Kuckuck, 1977)
- Fig 13. *Hypoglossum woodwardii*(naar Coppejans & Van der Ben, 1980)
- Fig 14. *Ceramium Flabelligerum*(naar Coppejans & Van der Ben, 1980)
- Fig 15. *Gigartina stellata*(naar Coppejans & Van der Ben, 1980)
- Fig 16. *Phyllophora crispa*(naar Coppejans & Van der Ben, 1980)
- Fig 17. *Gracilaria verrucosa*(naar Kuckuck, 1977)
- Fig 18. *Laurencia pinnatifida*(naar Coppejans & Van der Ben, 1980)
- Fig 19. *Cladostephus spongiosus*(naar Kuckuck, 1977)
- Fig 20. *Gelidium crinale*(naar Coppejans & Van der Ben, 1980)

Lijst 1 : 3 september 1994, Escalles (Cap Blanc-Nez, ZW-helling).

<i>Juniperus communis</i>	jeneverbes
<i>Ranunculus repens</i>	kruipende boterbloem
<i>Rumex crispus</i>	krulzuring
<i>Malva sylvestris</i>	groot kaasjeskruid
<i>Viola cf. hirta</i>	ruig viooltje
<i>Diploxys tenuifolia</i>	grote zandkool
<i>Brassica oleracea</i> (Fig. 3)	kool
<i>Reseda lutea</i>	wilde reseda
<i>Primula veris</i>	gulden sleutelbloem
<i>Potentilla anserina</i>	zilver schoon
<i>Sanguisorba minor</i>	kleine pimpernel
<i>Ononis repens</i>	kruipend stalkruid
<i>Medicago lupulina</i>	hopklaver
<i>Trifolium repens</i>	witte klaver
<i>Trifolium pratense</i>	rode klaver
<i>Hippocrepis comosa</i>	paardehoeftklaver
<i>Linum catharticum</i>	geelhartje
<i>Pimpinella saxifraga</i>	kleine bevernel
<i>Heracleum sphondylium</i>	gewone bereklauw
<i>Daucus carota</i> (Fig. 2)	peen
<i>Centaurium minus</i> (Fig. 1)	strandduizendguldenkruid
<i>Blackstonia perfoliata</i>	zomerbitterling
<i>Gentianella germanica</i>	Duitse gentiaan
<i>Convolvulus arvensis</i>	akkerwinde
<i>Origanum vulgare</i>	wilde marjolein
<i>Glechoma hederacea</i>	hondsdrif
<i>Lamium album</i>	witte dovenetel
<i>Ballota nigra</i> subsp. foetida	stinkende ballote
<i>Plantago lanceolata</i>	smalle weegbree
<i>Plantago major</i>	grote weegbree
<i>Campanula patula</i>	weideklokje
<i>Asperula cynanchica</i>	kalkbedstro
<i>Galium uliginosum</i>	ruw walstro
<i>Knautia arvensis</i>	beemdkroon

<i>Achillea millefolium</i>	gewoon duizendblad
<i>Senecio jacobaea</i>	jakobskruid
<i>Carlina vulgaris</i>	driedistel
<i>Arctium lappa</i>	grote klit
<i>Cirsium vulgare</i>	speerdistel
<i>Cirsium acaule</i> (Fig. 11)	aarddistel
<i>Cirsium arvense</i>	akkerdistel
<i>Centaurea scabiosa</i>	grote centaurie
<i>Centaurea</i> sp.	knoopkruid soort
<i>Picris hieracioides</i>	echt bitterkruid
<i>Hieracium pilosella</i>	muizeoor
<i>Carex trinervis</i>	drienervige zegge
<i>Phleum pratense</i>	timoteegras
<i>Brachypodium pinnatum</i>	gevinde kortsteel
<i>Dactylis glomerata</i>	gewone kropaar
<i>Briza media</i>	bevertjes
<i>Gymnadenia conopsea</i>	grote muggenorchis

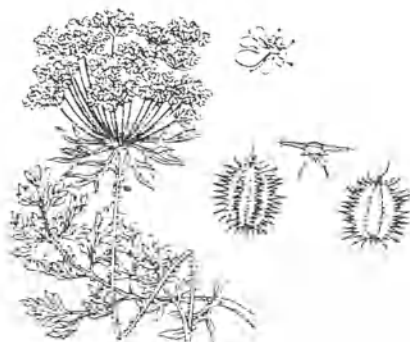
Fig. 1

Fig. 3

Fig. 2

Lijst 2 : 3 september 1994, Cran d'Escalles (Cap Blanc-Nez, falaise).

<i>Beta vulgaris</i> subsp. <i>maritima</i>	strandbiet
<i>Atriplex laciniata</i>	gelobde melde
<i>Rumex crispus</i>	krulzuring
<i>Polygonum</i> sp.	varkensgras soort
<i>Brassica oleracea</i> (Fig. 3)	kool
<i>Lysimachia</i> sp.	wederik soort
<i>Anagallis arvensis</i>	guichelheil
<i>Mactricaria</i> sp.	kamille soort
<i>Matricaria maritima</i> subsp. <i>maritima</i> (Fig. 5)	zeekamille
<i>Tussilago farfara</i>	klein hoefblad

Fig. 4

Fig. 5

Lijst 3 : 3 september 1994, Cap Blanc-Nez (Z-helling achter monument).

<i>Reseda luteola</i>	wouw
<i>Vicia cracca</i>	vogelwikke
<i>Lathyrus pratensis</i>	veldlathyrus
<i>Gentianella germanica</i>	Duitse gentiaan
<i>Stachys sylvatica</i>	bosandoorn
<i>Euphrasia</i> sp.	ogentroost soort
<i>Succisa pratensis</i>	blauwe knoop
<i>Solidago virgaurea</i>	echte guldenroede

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Lijst 4 : 3 september 1994, Cran aux oeufs (falaise).

<i>Equisetum arvense</i>	heermoes
<i>Silene vulgaris</i> subsp. <i>alpina</i>	blaassilene
<i>Armeria maritima</i> (Fig. 4)	Engels gras
<i>Cochlearia</i> sp.	lepelblad soort
<i>Raphanus raphanistrum</i>	knopherik
<i>Samolus valerandi</i> (Fig. 6)	waterpunge
<i>Ononis repens</i>	kruipend stalkruid
<i>Epilobium hirsutum</i>	harig wilgeroosje
<i>Apium graveolens</i> (Fig. 8)	selderij
<i>Apium nodiflorum</i> (Fig. 7)	groot moerasscherm
<i>Daucus carota</i> (Fig. 2)	peen
<i>Lycium barbarum</i>	boksdooorn
<i>Calystegia sepium</i>	haagwinde
<i>Plantago coronopus</i> (Fig. 10)	hertshoornweegbree
<i>Plantago lanceolata</i>	smalle weegbree
<i>Plantago media</i>	ruige weegbree
<i>Plantago major</i>	grote weegbree
<i>Linaria vulgaris</i>	vlasbekje
<i>Galium verum</i>	geel walstro
<i>Pulicaria dysenterica</i>	heelblaadjes
<i>Cirsium acaule</i> (Fig. 11.)	aarddistel
<i>Leontodon saxatilis</i>	kleine leeuwetand
<i>Leontodon hispidus</i> var. <i>hispidus</i>	ruige leeuwetand
<i>Picris echioides</i> (Fig. 9)	dubbelkelk
<i>Sonchus oleraceus</i>	gewone melkdistel
<i>Crepis capillaris</i>	klein streepzaad
<i>Holcus lanatus</i>	gestreepte witbol

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

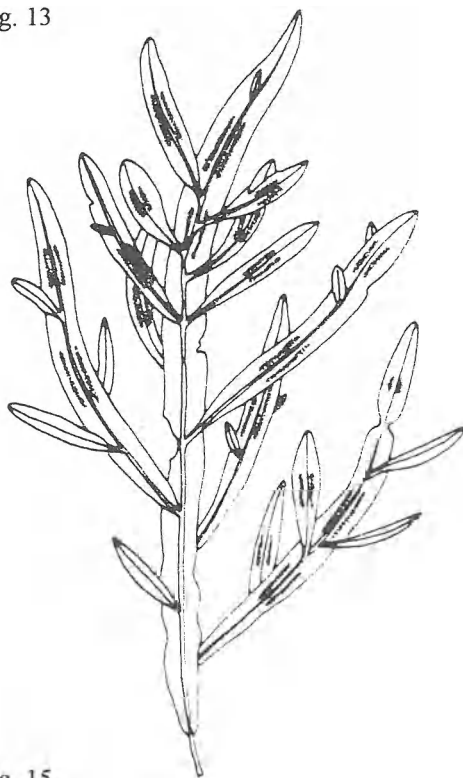

Fig. 14

Fig. 15

Lijst 5 : 6 november 1994, Cran aux oeufs (wieren uit het mediolitoraal).

Chaetomorpha cf. melagonium ?	
Cladophora rupestris	donkergroen rotswier
Cladophora sp. (2 soorten)	rotswier soorten
Cladostephus spongiosus (Fig. 19)	moswier
Rhodothamniella floridula	
Ceramium flabelligerum (Fig. 14)	
Ceramium rubrum	
Griffithsia flosculosa	
Hypoglossum woodwardii (Fig. 13)	tongwier
Laurencia pinnatifida (Fig. 18)	
Polysiphonia nigrescens	
Corrallina officinalis	
Gelidium crinale (Fig. 20)	
Ahnfeltia plicata	
Catenella caespitosa	
Chondrus crispus	Iers mos
Furcellaria lumbricalis	
Gigartina stellata (Fig. 15)	kernwier
Gracilaria verrucosa (Fig. 17)	knoopwier of dundraad
Phyllophora crispa (Fig. 16)	
Plocamium cartilagineum (Fig. 12)	kammetjeswier
Palmaria palmata	

Fig. 16

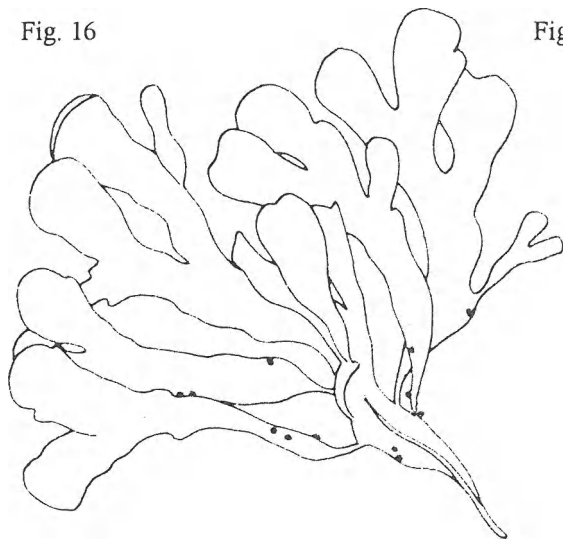

Fig. 17

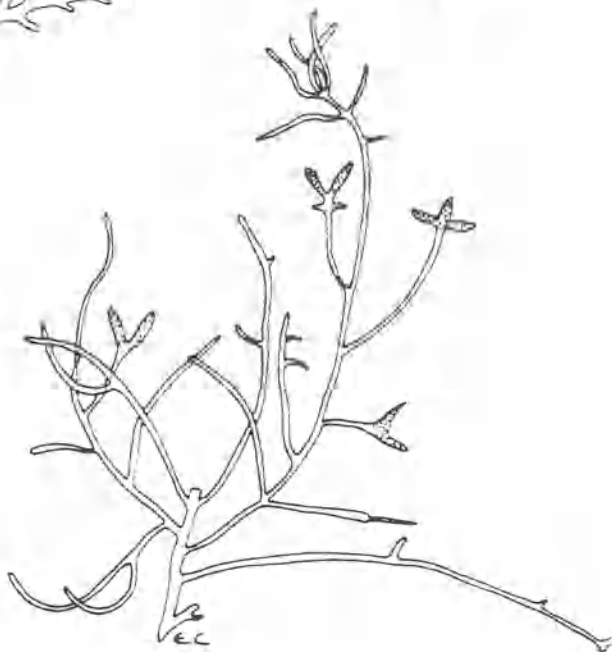
Fig. 18

Fig. 19

Fig. 20

Vlaamse vissers als predatoren van meeuwen.

G. Rappé

In een vorig nummer van dit tijdschrift stelt Bauwens (1995) de vraag of meeuwen eetbaar zijn. De vraag had eigenlijk moeten luiden "Zijn meeuwen smakelijk?" Gezien de kip een veel gesmaakt gevogelte is en daarnaast ook fazant, duif, eend, gans, kalkoen, parelhoen en tot voor kort spreeuw regelmatig gegeten wordt in de doorsnee Vlaamse keuken, hoeft het niet te verbazen dat meeuwen eetbaar zijn. Ook onder het jachtwild, vooral in zuiderse landen een vlag die een brede lading dekt, schuilt heel wat lekkers, zoals kwartel, snip, patrijs, lijsters en leeuweriken,...

Dat meeuwen door de vissers en hun huisgenoten gegeten werden, staat mij nog bij uit mijn kinderjaren. Zeker tot halfweg de zestiger jaren bracht vader uit zee af en toe wel eens een meeuwtje mee. Ik heb dus zelf menig meeuwebotje afgekloven. Of ze smakelijk waren weet ik niet meer. Mijn vader, op mijn vraag, wist er meer over te vertellen. Er was geen voorkeur voor een of andere soort, maar gezien de verspreiding van meeuwen op zee komen bijna alle soorten in aanmerking : verder op zee vooral drieteenmeeuw, dicht bij de kusten vooral zilvermeeuw en mantelmeeuwen. Soms was het vlees heel mals, andere keren heel taai. Vissers hadden blijkbaar niet het verstand de voorkeur te geven aan juveniele vogels. Voor hen zijn de juvenielen eigenlijk een andere soort, de "grisdebollen" (grijskoppen). De meeuwen werden gewoon bemachtigd met het schepnet, als ze langszij kwamen om van de vis- en andere vangstafval te profiteren die door de schuif weer in zee ging. Soms werden twee haken aan een stukje kurk bevestigd en hierop wat visafvaalals s s vastgehecht. Als de meeuw toehapte, werd een ruk gegeven aan het touw, zodat de haak in het neusgat schoot en de meeuw niet meer weg kon. Op die manier werd de haak gemakkelijker gerecupereerd en was de meeuw niet gekwetst in slokdarm of maag. Een andere techniek werd gebruikt voor de vangst van Jan van Genten. Een ijzerdraad werd door een wijting gestoken, vanaf de bek tot helemaal achteraan het lijf. Aan de voorkant werd een driepuntige dreghaak bevestigd. Het geheel werd dan van achteren dichtgetrokken, zodat de dreghaak helemaal tegen de bek van de wijting zat. Jan van Genten ("gents"), net zoals de meeste visetende predatoren, slokken de vis op met de kop eerst. Op die manier gaan de punten van de dreghaak gemakkelijk naar binnen. Van gents werden alleen de borsten en de billen verzameld.

Waarschijnlijk is deze jacht vroeger ontstaan uit noodzaak, om ook eens iets anders tussen de kiezen te hebben dan vis of duinkonijn, en om geld uit te sparen. Feit is

dat het later ook een beetje sport was, in een tijd toen er aan boord soms nog tijd over was voor iets anders dan werken, eten en slapen. Mede door de modernisering van de visserij (diepvries en video aan boord, dus altijd gevarieerd vers voedsel en gemakkelijke ontspanning), en de toegenomen arbeidsdruk (hoge investering en dito afbetalingen), lijkt dit culinair gebruik van meeuwen nu echter meer tot de visserijfolklore te behoren.

Literatuur

Bauwens, F., 1995. Wie wist het ? De Strandvlo, 15(1) : 33.

Kapelstraat 3
9910 Ursel

Toch nog levende platte slijkgapers in IJzermonding ! 360

Algemeen werd aangenomen dat de populatie platte slijkgapers *Scrobicularia plana* die op de slikken in de IJzermonding leefde, was uitgestorven door de vervuiling van de IJzer. Groot was onze blijdschap toen we tijdens de Dag van de Aarde-excursie naar het strand van Lombardsijde en de IJzermonding op 23 april 1995 toch nog een levend exemplaar op het slik vonden. Wellicht heeft een zeer klein percentage van de *Scrobicularia*'s weten stand te houden. Mits een verbetering van de waterkwaliteit kan de populatie weer aangroeien.

Voor de grootste slikkenbewoner onder de bivalven : de strandgaper *Mya arenaria* is het allicht te laat, wat niet wegneemt dat de soort kan terugkomen eens het IJzerwater weer zuiver is (cfr. het strand van Heist-West).

D. Wouters

Leren leven met zandsuppleties...

D. Wouters

Zandsuppleties.. Twee jaar geleden hadden de meesten van ons er zelfs nog nooit van gehoord. Daar kwam plots verandering in toen de Dienst der Kusthavens startte met het aanbrengen van een zandsuppletie op het strand van De Haan.

Vandaag zijn zandsuppleties aan de orde van de dag. In Nederland worden reeds 5 jaar op grote schaal suppleties uitgevoerd, in uitvoering van de regeringsnota "Kustverdediging na 1990, beleidskeuze voor de kustlijnzorg".

Jaarlijks worden daar 5 tot 7 miljoen m³ zand aangevoerd (kosten : ± 60 miljoen gulden). In Duitsland worden zandsuppleties vooral toegepast op de eilanden Sylt en Norderney. Suppleties worden ook steeds meer toegepast in Denemarken : van 0,5 miljoen m³ in 1986 tot 2,5 miljoen m³ in 1994 !

Ook in Engeland wordt nu (met uitzondering van de rotskusten uiteraard) voor deze vorm van zachte strandverdediging gekozen.

Momenteel is men dus druk bezig met het aanbrengen van een suppletie op het strand van De Vosseslag (De Haan). Nog dit jaar zal ook een suppletie worden uitgevoerd tussen Knokke-Zoute en de wijk "Lekkerbek". In 1996 is het strand tussen De Panne en Bray-Dunes aan de beurt. Voor 1997 wordt opnieuw een suppletie voorzien ter hoogte van Knokke-Zoute, en datzelfde jaar voorziet men een strandverhoging in Wenduine. In 1998 is het strand ter hoogte van de oude stadskern in Oostende aan de beurt.

Tenslotte zal in 1999 werk worden gemaakt van de stranden tussen Duinbergen en het Albertstrand; dat jaar krijgt ook het strand van Wenduine een tweede suppletie.

Het spreekt vanzelf dat het aangevoerde zand - meestal afkomstig van zandbanken voor de Vlaamse kust - interessant is voor de schelpenliefhebber : vaak bevat het immers soorten die zelden of nooit op het strand aanspoelen (zoals *Lutraria angustior* en *Dosinia exoleta* aan de Vosseslag), ofwel bevat het fossiele schelpen (zoals tijdens de eerste suppletie in De Haan).

Toch dienen we ons ook de vraag te stellen wat de ecologische gevolgen zijn van zandsuppleties. Het onderzoek naar deze gevolgen is nog niet afgerond, al is vrijwel iedereen erover eens dat suppleties de meest milieuvriendelijke vorm van kustverdediging is. Suppleties worden immers juist daar uitgevoerd waar de biomassa en de soortenrijkdom van bodemdieren niet groot is. Bovendien is de bodemfauna in deze dynamische zone ingesteld op snelle veranderingen. Toch blijkt uit het reeds

verrichte onderzoek in Nederland dat de gevolgen plaatselijk erg kunnen verschillen. Zo herstelde de bodemfauna op Texel zich vrij snel : na 2 seizoenen was de toestand opnieuw genormaliseerd. Heel anders was het resultaat op Schouwen : na anderhalf jaar had de bodemfauna zich nog steeds niet hersteld! Het Rijksinstituut voor Kust en Zee zet zijn onderzoek op dit vlak ondertussen verder. Met subsidie van de Europese Unie wordt thans ook een onderzoek uitgevoerd naar de ecologische gevolgen van de onderwatersuppletie op Terschelling; De eerste resultaten zullen op het einde van dit jaar bekend zijn. Uit wat reeds gekend is blijkt wel dat na de suppletie een snel herstel van de bodemdiersoorten is opgetreden.

Wat ook reeds duidelijk is, is het feit dat zandsuppleties kortstondig een positief effect hebben op de helm vitaliteit, met name het jaar na de suppletie. Mogelijk hebben suppleties ook een effect op de soortensamenstelling van de duinvegetatie, maar dit effect is moeilijk aantoonbaar. In Nederland werd ook vastgesteld dat op de meeste plaatsen waar suppleties werden aangebracht kale duinstroken met helm begroeid raken.

Door een jarenlange praktijk is men in Nederland evenwel tot de vaststelling gekomen dat suppleties niet overal wenselijk zijn. Nabij diepe getijdegeulen wordt het gesuppleerde zand immers snel weer afgevoerd. In zulke gevallen opteren onze Noorderburen voor het aanbrengen van een stenen dam loodrecht op de kust, aangevuld met een kleine zandsuppletie. Zij noemen het een zeewaartse kustverdediging. Of deze techniek ook in België zal toegepast worden, blijft voorlopig een vraagteken.

Laten we ondertussen zelf door regelmatige monitoring op de gesuppleerde stranden nagaan, welke veranderingen er plaats grijpen.

Literatuur

- Anon., 1994. Urgentieprogramma Kustverdediging. Nota Admin. Waterinfrastructuur en Zeewezen, Brussel.
- De Ruig J., 1995. De kust in breder perspectief. Basisrapport Kustnota 1995. rapport RIKZ/95-005. Den Haag : 1-183.
- Groen et al., 1995. Een beeld van een kust. Dir.-gen. Rijkswaterstaat, Den Haag : 1-90.
- Wouters D., 1992. Een kijk op het nieuwe strand van De Haan. De Strandvlo, 12(3) : 85-87.

**Balansstraat 167 - bus 4
2018 Antwerpen**

De strandopspuitingen te De Haan. Oproep !

F. Kerckhof

Door de Dienst der kust van het Ministerie van Openbare Werken wordt in samenwerking met de baggerwerken De Cloedt het strand tussen De Haan en Bredene Casino opgespoten. De duinenrij was daar zo sterk afgekalfd dat er een doorbraak dreigde. De werken zouden nog duren tot 17 juni.

Het opgespoten zand is afkomstig van de meest noordelijk punt van de kwinte bank en ook van de A1 boei. Beide plaatsen liggen in de toegangsgeul tot Zeebrugge. Zo denkt men 2 nuttige zaken te kunnen combineren : de toegang tot Zeebrugge te vergemakkelijken voor schepen met een grote diepgang en de kust ter hoogte van de Vosseslag te verstevigen. Of dit zal slagen valt nog af te wachten.

Het zand van de kwinte is nogal oranje en was in 't begin vrij grof. Het sediment afkomstig van de A1 is grijzer, fijner en bevat meer slib.

Dergelijke zandsuppleties leveren ons de gelegenheid om allerlei organismen te bemonsteren die we anders nooit onder ogen krijgen. Ik kreeg reeds van verschillende personen interessante waarnemingen. Hierbij doe ik nog een oproep tot diegenen die deze opspuitingen bezochten om hun gegevens aan mij door te geven. In een volgend nummer van de Strandvlo zal dan een overzicht verschijnen van de gevonden organismen.

Tenslotte nog dit :

De Nederlanders hebben al langer ervaring met kustverdediging door middel van zandopspuitingen. Daarover verschenen recent 2 artikels in het tijdschrift Natuur en Techniek.

Dronkers J. en Terwindt J.H.J., 1994. Zand aan de wandel - Het fundament van onze kust. Natuur en Techniek, 62(12) : 890-901.

Hillen R. en Bijlsma L., 1995. Dynamisch handhaven - kustzorg in meer dimensies. Natuur en Techniek, 63(2) : 78-91.

**Muscarstraat 14
8400 Oostende**

KORTE MEDEDELINGEN

Drie soorten zeezoogdieren op Vlaamse Rode Lijst.

360 19

AMINAL afdeling Natuur publiceerde zo pas een boekje , getiteld "Rode Lijst van de Zoogdieren in Vlaanderen". De lijst geeft een overzicht van de inheemse zoogdieren die zonder gepaste maatregelen uit onze fauna dreigen te verdwijnen of reeds verdwenen zijn.

De volgende walvisachtigen en vinpotigen werden door de auteurs op de lijst geplaatst :

1. **de tuimelaar *Tursiops truncatus*** : tot de jaren zeventig werd deze soort nog regelmatig van onze kust en het Schelde-estuarium gemeld; sinds 1980 werd nog slechts één tuimelaar waargenomen; vermoedelijk komt de soort niet meer voor onze kust voor, misschien niet alleen tengevolge van de vervuiling, maar ook door een toename van de witsnuitdolfijn *Lagenorhynchus albirostris*, die een voedselconcurrent is van de tuimelaar.
2. **de bruinvis *Phocoena phocoena*** : tijdens de jaren zestig is deze soort sterk achteruit gegaan; nu noteert men jaarlijks een 3 à 5-tal waarnemingen; het is overigens de enige soort die normaal voorkomt in de ondiepe kustwateren van de zuidelijke Noordzee.
3. **de gewone zeehond *Phoca vitulina*** : tot in de jaren vijftig verbleven kleine aantallen gewone zeehonden in de omgeving van Oostduinkerke; nadien ging het bergaf met deze soort, niet alleen voor de Belgische kust, maar in de hele zuidelijke Noordzee; thans worden jaarlijks 12 à 15 exemplaren waargenomen; sinds 1990 zou het aantal zeehonden weer toegenomen zijn; een blijvende vestiging is wellicht pas mogelijk als een aantal stranden (cfr. Plan Zeehond) voor verstoring gevrijwaard zouden worden.

Het 80 pagina's tellende boekje is geïllustreerd met kleurenfoto's en is verkrijgbaar bij : AMINAL afdeling Natuur, Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

D. Wouters

Bruinvissen in Noordzee sterven bij duizenden in vissersnetten.

36020

Britse en Deense vissers richten - zij het ongewild - massale slachtingen aan bij de bruinvispopulaties in de Noordzee. De dieren komen dikwijls in drijfnetten terecht die door de vissers voor enkele uren op de zeebodem worden gelegd. Vrijwel alle bruinvissen komen daarbij door verdrinking om het leven.

Jaarlijks zouden zo'n 17.000 bruinvissen op deze manier de dood vinden. Niet de vervuiling, maar wel de visserij vormt dus de grootste bedreiging voor deze zeezoogdieren.

D. Wouters

Een nieuw licht op strandingen van zeezoogdieren.

36021

Over de mogelijke oorzaken van strandingen van zeezoogdieren werden reeds lang tal van theorieën verkondigd. De meeste wetenschapslui waren (zijn) van oordeel dat de hoofdoorzaak de vervuiling is. Onderzoek van 19 samen aangespoelde dolfinen aan de Ierse kust werpt echter een nieuw licht op deze problematiek. Uit een pathologisch onderzoek bleek dat 18 dieren kerngezond waren... behalve de leider van de kudde die aan een zware hartziekte bleek te lijden.

De oorzaken van massale strandingen zijn dus blijkbaar nog complexer dan eerst werd aangenomen.

D. Wouters

Vijftig jaar geleden stierf Paul Pelseneer (1863-1945).

36022

Op 5 mei 1945 verloor België met Paul Pelseneer één van zijn grootste wetenschappers. Reeds als scholier was Paul Pelseneer gek op natuurwetenschappen en was hij gebiologeerd door mollusken. Al spoedig ontpopte hij zich als één der leiders van de toenmalige "Société Malacologique de Belgique".

Zijn wetenschappelijke carrière startte in 1884 toen hij aan de U.L.B. afstudeerde als doctor in de natuurwetenschappen.

Tijdens zijn leven publiceerde Pelseneer niet minder dan 219 boeken en tijdschriftartikels. De meeste van zijn publikaties houden verband met malacologie, maar toch schreef hij ook een aantal artikels i.v.m. Crustacea, Bryozoa, e.a. mariene

organismen. P. Pelseneer ontdekte verder 20 molluskensoorten nieuw voor de Belgische fauna, en beschreef 43 totaal nieuwe soorten.

De gelukkigste jaren van zijn leven sleet Pelseneer in het marien biologisch station van Wimereux. In 1947 werd hem door het Institut de France de Cuvier-Prijs uitgereikt voor zijn wetenschappelijke verdiensten.

Zijn twee belangrijkste publikaties zijn ongetwijfeld "Introduction à l'étude des mollusques" en "Essai d'Ethologie zoologique d'après l'étude des Mollusques". Vanuit veldbiologisch opzicht is zeker het volgend artikel belangrijk voor ons : "Etudes sur la fauna littorale de la Belgique. Mollusques et autres animaux inférieurs recueillis sur la côte Belge en 1881" (gepubliceerd in 1891 in "Annales Soc. r. Malac. Belgique, 16 CLII-CLVI).

Paul Pelseneer zal ook eeuwig voortleven in het genus dat naar hem werd genoemd : *Pelseneeria* (Phylum Mollusca, fam. Eulimidae).

D. Wouters

Kwaliteits- of milieukeur voor vissers ?

36023

Door het conflict tussen Canadese en Spaanse vissers staat de visvangst-problematiek opnieuw in de schijnwerper. Door de nationale en Europese wetgevingen worden vangstquota opgelegd. Het grote probleem is dat er meer vlootcapaciteit is dan nodig om de vastgestelde quota binnen te halen.

Dr. Martijn Van Vliet, universitair docent bij de faculteit Bedrijfskunde van de Rotterdamse Erasmus Universiteit stelt in "De Water - Nieuwsbrief over integraal waterbeheer" van maart 1995 voor om een kwaliteits- of milieukeur in te voeren, om zowel aan de milieu-eisen als aan de vissers tegemoet te komen. Deze onderscheiding zou gegeven kunnen worden aan vissers die zich aan de vangstquota houden, die vis minder beschadigen, direct onder ijs brengen, en bovendien op een dusdanige wijze vissen dat het milieu zo min mogelijk belast wordt (minimale bijvangsten, minimale bodembeschadiging).

De consument zouden dan wel bereid moeten zijn een hogere prijs te betalen voor een milieuvriendelijk kwaliteitsprodukt.

D. Wouters

Kokkelpopulatie in Westerschelde bedreigd door wilde kokkelvisserij. 36024

Het ontbreken van een overeenkomst tussen de Belgische en Nederlandse Ministeries van Landbouw is er de oorzaak van dat de kokkelvisserij in de Westerschelde momenteel nog niet gereguleerd is. In de Oosterschelde, de Voordelta en de Waddenzee zijn er wel zones waar niet op kokkels mag gevist worden en dienen de kokkelvisserij over een vergunning te beschikken. In de Westerschelde zijn kokkels dus volledig "vogelvrij". De Zeeuwse Milieu Federatie heeft bij de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij dringende maatregelen geëist om de kokkelvisserij aan banden te leggen. Ook de Zeeuwse vissers, verenigd in "Zevibel" wensen een vergunningstelsel voor de Westerschelde, gezien de wilde kokkelvisserij de "officiële" vissers een slechte naam bezorgen. De Nederlandse Minister beloofde dat er nog dit jaar besprekingen zouden plaats hebben met zijn Belgische collega om tot afspraken te komen over visserijzaken, waaronder de kokkelvisserij.

De Belgische Minister van Landbouw draagt in deze zaak dus een grote verantwoordelijkheid.

Het voortbestaan van de kokkelpopulatie in de Westerschelde hangt inmiddels aan een zijden draadje.

D. Wouters

Aminal opteert voor vogeleiland ter hoogte van Zeebrugge. 36025

Al lang gonsde het van de geruchten over de bouw van een eiland of schiereiland langs één van de strekdammen van de voorhaven van Zeebrugge. Het idee is eigenlijk afkomstig van het Wereld Natuurfonds dat aan het Instituut voor Natuurbehoud opdracht gaf een rapport op te stellen. Met de bouw van dit eiland beoogt men de momenteel nog in de voorhaven aanwezige broedkolonies van grote stern, dwergstern en visdiefje veilig te stellen. Aminal afd. Natuur heeft zich nu achter de voorstellen van het WWF geschaard. De Dienst der Kusthavens zou principieel geen bezwaren hebben tegen de aanleg van dit natuureiland. Voor de realisatie van het eiland zou gebruik kunnen worden gemaakt van de baggerspecie afkomstig uit de toegangsgeulen van de Zeebrugse haven.

D. Wouters

De zee, toekomst van de aarde.

36026

Van 20 tot 25 september 1993 werd te Koksijde een internationaal seminarie georganiseerd met als thema "De zee, toekomst van de aarde". De organisatie was in handen van de Associatie Vlaamse UNESCO Clubs (AVUC), het Unesco-Vormingscentrum en de Wereldfederatie van UNESCO Clubs, Centra en Associaties.

De doelstelling van het seminarie was een ruimere kennis van de zeeën en de oceanen te verspreiden naar het grote publiek toe.

Sinds kort publiceerde de AVUC v.z.w. een verslag van dit seminarie. De samensteller ervan is Michel LANSSENS. Het is een samenvatting dat gemaakt is met als basis de voordrachten en besprekingen die gedurende voormeld seminarie werden gehouden.

Behandeld worden o.m. de basisstructuur van het aardoppervlak, de interactie tussen land en water, de oceanen als voedselvoorzieners en als bron van niet-elementaire rijkdommen, de daaruit voortspruitende conflicten en het internationaal recht om deze geschillen te beslechten, Unescoprogramma's betreffende de zee en de oceanen en de invloed van de zee op de wereldcultuur.

Tevens is er aandacht voor de rijkdom en de bedreiging van de Noordzee, het beheer van de Kustgebieden, de preventie van de zeevervuiling en het Europees visserijbeleid.

Dit verslag bevat ook een toelichting bij de excursies die tijdens het seminarie werden gemaakt naar de haven van Zeebrugge en het visserijmuseum te Oostduinkerke.

Dit verslag telt 27 pagina's en is te verkrijgen bij : AVUC v.z.w., Helvetiastraat 47, 8670 Koksijde.

I. Jonckheere

Boekbespreking

Costello, M.J. & K.S. Kelly (eds), 1993. Biogeography of Ireland : past, present and future. Occasional Publication of the Irish biogeographical society, n° 2, 149 p. Dublin. c. 800 bef.

Deze gelegenheidspublicatie bestrijkt de biogeografie, de verspreiding van levende wezens, van Ierland vanuit een wisselende gezichtshoek. Er wordt in het geologisch verleden gegraven; klimaatsanalyse en landgebruik bevatten aanwijzingen voor het beter begrijpen van het heden en een auteur waagt zich hier en daar aan een voorspelling. Het boek bevat zowel terrestrische als limnologische en mariene bijdragen. Het zijn uiteraard vooral deze laatste die lezers van de Strandvlo interesseren.

Raine, McMahon & Roden geven "A review of the summer phytoplankton distribution in Irish coastal waters : a biogeography related to physical oceanography".

Minchin heeft het over "Possible influence of increases in mean sea temperature on Irish marine fauna and fisheries". Hierin komen o.a. sardienen, oesters en zeekatten ter sprake.

Quigley, Flannery & O'Shea bestudeerden de grijze trekkersvis, die ook bij ons de laatste 15 jaar soms invasiegewijs gezien wordt : "Trigger fish species in Irish waters : a biogeographical review." Sinds 1989 worden nooit geziene aantallen genoteerd.

Wilson tenslotte gebruikt de kokkel als model : "Climate change and the future for the cockle *Cerastoderma edule* in Dublin Bay - an exercise in prediction modelling." Temperatuurstijging en zeespiegelrijzing kunnen de levenscyclus van dit in Dublin Bay dominante weekdier grondig verstoren.

Het boek is boeiende lectuur en leert eens te meer dat de natuur zelfs op relatief korte termijn niet als iets statisch is te benaderen.

Verkrijgbaar onder andere bij Bioserv.

G. Rappé

Deltas Gids voor Planten en Dieren van de Kust.

In de reeks natuurgidsen van Deltas verscheen nu ook een determinatieboek voor het strand. Dit boek is een Nederlandse vertaling van "Pflanzen und Tiere der Küste" (auteur : Michael Lohmann). Als je het boek doorbladert merk je al vlug dat het in de eerste plaats betrekking heeft op de Noordzee en Baltische kusten in Duitsland. Op zich is dit niet zo'n bezwaar, gezien de vele overeenkomsten met onze eigen fauna en flora.

Om de determinatie op strand en duin te vergemakkelijken is aan het boek een apart opvouwbaar determinatieplan toegevoegd. In zijn inleiding zegt de auteur : "In het determinatieplan zijn alle soorten opgenomen die men tijdens een verblijf aan de kust kan vinden of waarnemen". Was dit maar waar ! Iemand die via dit boek planten en dieren op naam wil brengen zal al vlug met problemen geconfronteerd worden. Niet vanwege de afbeeldingen (het zijn stuk voor stuk prachtige kleurenfoto's), maar door het feit dat vele algemeen voorkomende soorten niet in het boek voorkomen ! Het duidelijkst komt dit tot uiting bij de schelpen. Om enkele van de vergeten mollusken te noemen : halfgeknotte strandschelp, stevige strandschelp, zaagje, glanzende tepelhoorn, tere en rechtsgestrepte platschelp, witte dunschaal, enz. Bij de krabben zal je bijv. tevergeefs zoeken naar de breedpootkrab of de fluwelen zwemkrab. De andere dier- en plantengroepen komen er iets beter van af, maar ook daar ontbreken gekende vertegenwoordigers.

Positief is wel dat van elke afgebeelde soort relatief veel informatie wordt gegeven; zo zegt de auteur ook iets over de levenswijze van elk dier. En dat het een mooi en uitermate verzorgd boekje is zal niemand betwisten, maar als determinatiewerk is het helaas nauwelijks bruikbaar. Een beginnend strandonderzoeker zal het na een tijdje ontgoocheld terzijde leggen.

Het 200 pagina's tellende boekje is wel relatief goedkoop. Het kost 695 frank en is verkrijgbaar in de erkende boekhandel.

Schelpen op de Belgische Kust.

De Belgische Vereniging voor Conchyliologie (BVC) publiceerde zo pas een speciaal nummer van haar tijdschrift "Gloria Maris" (vol. 34, n° 1) onder de titel "Schelpen op de Belgische Kust". De tekst is van de hand van BVC-voorzitter A. Delsaerdt, en L. Steppe zorgde voor het fotowerk.

Net zoals onze eigen schelpengids is ook deze uitgave in de eerste plaats bedoeld voor de beginnende verzamelaar.

Van alle 66 behandelde soorten wordt een zeer beknopte beschrijving gegeven. De kleurenfoto's zouden immers voor zich moeten spreken.

De auteur schrijft in de inleiding : "Kenners zullen bij dit werkje hier en daar wel kritische bedenkingen hebben". De trouwe lezers van De Strandvlo en de doorwinterde strandjutters zullen het allicht eens zijn met de volgende bedenkingen.

In het boekje wordt de indruk gewekt dat er aan de Oostkust niet veel te beleven valt op schelpengebied. De Westkust tussen De Panne en Nieuwpoort is weliswaar soortenrijker, maar toch zijn de meeste van de beschreven soorten ook tussen Oostende en Knokke te vinden. Van de schaalhoren *Patella vulgata* wordt geschreven dat hij bij ons op havenmuren (of in het aanspoelsel) te vinden is. De meeste *Patella*'s worden nochtans op onze golfbrekers aangetroffen. Over de fuikhoren *Nassarius reticulatus* wordt gezegd dat deze soort bij ons aan het verdwijnen is, terwijl hij in werkelijkheid weer levend en vrij algemeen voorkomt (zie artikels in de Strandvlo). Merkwaardig is ook de bewering dat de krombekmossel (*Mytilus galloprovincialis* of *M. edulis forma galloprovincialis*) bij ons heel moeilijk te vinden zou zijn, terwijl hij vooral aan de Westkust verre van zeldzaam is.

Dat de oester-inwijkeling *Crassostrea gigas* nu vrij algemeen op onze golfbrekers leeft is de auteur blijkbaar niet bekend. De kokkel wordt de meest algemene tweekleppige van onze kust genoemd; Dit was in het verleden misschien zo, maar vandaag doet de kokkel het lang zo goed niet meer.

Bij de behandeling van onze mesheften en zwaardschedes (*Ensidæ*) zal menig lezer vreemd opkijken. De auteurs erkennen *Ensis arcuatus*, *Ensis phaxoides* en *Ensis minor* niet als aparte (goede) soorten. De twee eerstgenoemde worden ondergebracht in het "complex *Ensis ensis*" en *Ensis minor* in het "complex *Ensis siliqua*". Voor dit standpunt valt natuurlijk wel iets te zeggen : verscheidene buitenlandse auteurs zijn immers dezelfde mening toegedaan, maar in Nederland worden de drie gewraakte soorten wél als goede soorten erkend.

Waarom tenslotte de witte dunschaal *Abra alba* niet is afgebeeld is me een raadsel; allicht een vergetelheid.

Ondanks de hierboven geformuleerde kritiek is het al bij al een leuk en aantrekkelijk boekje, dat een beginnend verzamelaar wel kan bekoren. Het 20 pagina's tellende werkje is te verkrijgen bij de auteur : A. Delsaerd, Stationstraat 10, 3200 Aarschot, tegen de prijs van 150 frank (gratis voor BVC-leden).

D. Wouters

SIGHTS OF NATURE

DE PUTTER

Nieuw adres !!!

Pieter de Conincklaan 108
8200 Brugge - Sint Andries
Tel.: 050/31.50.01 - Fax : 050/31.68.47

Het adres voor de natuurliefhebber :

- Verrekijkers
- Sterrekiners
- Microscopen
- Stereomicroscopen
- Statieven
- Kompassen
- Natuurboeken
- Sportieve kledij
- Laarzen
- C.D.'s met natuurgeluiden
- Telescopen
- Loupen
- Nestkassen
- Geschenkartikelen

Bezoek onze Showroom. Je vindt er de grootste keuze aan optisch materiaal, aan de voordeligste prijzen.
Vergelijk en test het materiaal in een natuurvriendelijk kader. Rechtstreekse observatie in de tuin.

Plan zie achterzijde ➤

Jeugdherberg "De Ploate"

Langestraat 82, 8400 Oostende

Tel. 059/80.52.97

Verzorgt voor u:

Natuureducatief maatwerk voor individuele leden, gezinnen, groepen en scholen (volgens leeftijdsgroepen, budget en aangevraagd thema).

Volledig uitgewerkte dag, halvedag uitstappen en meerdaagse verblijven.
Geleide strandwandelingen.

Inrichten van studiedagen, kadervorming, congressen, seminars en vergaderingen.

Alles-inbegrepen-programma's: volpension accommodatie, uitstappen, opdrachten, werkbladen, didactisch en educatief materiaal, documentatie en een degelijke begeleiding door onze gidsen.

Groene winkel, natuur-infocentrum en vogelasiel.

Aanwijzingen voor auteurs

In "De Strandvlo" worden originele artikels i.v.m. de mariene en brakwaterfauna en flora van de kusten van West-Europa in het algemeen en van België in het bijzonder opgenomen. Tevens worden literatuurbesprekingen, excursieverslagen, korte mededelingen, verzoeken en bestuursaangelegenheden opgenomen.

Kopij in machineschrift of zeer duidelijk met de hand geschreven wordt aan de redacteur bezorgd liefst voor de 15de van de maanden februari, mei, augustus of november. Tekeningen in zwarte inkt op een afzonderlijk vel papier maken. Zwart-wit foto's, op wit glanzend papier afgedrukt, kunnen ook gepubliceerd worden. In de tekst moet ofwel naar de afbeeldingen verwezen worden, ofwel dient een onderschrift op een apart blad bijgevoegd te worden. Latijnse soortnamen in de titel worden bij voorkeur met de auteur en jaartal aangeduid (volgens de regels van de nomenclatuur). Deze regel is niet van toepassing voor latijnse namen in de tekst. Literatuurcitaten in de tekst omvatten enkel de auteur en jaartal, b.v.:

"Volgens LELOUP (1952) is de soort vrij zeldzaam aan onze kust." of,
"De soort is vrij zeldzaam aan onze kust (LELOUP, 1952)".

Deze citaten verwijzen naar een literatuurlijst achteraan het artikel, waarin de publicaties als volgt worden verzameld. In geval van een boekwerk (niet in een serie verschenen), in volgorde: auteur(s), jaartal van uitgifte, titel, plaats van uitgifte, uitgeverij, aantal bladzijden, aantal platen en/of tabellen (indien niet in de doorlopende paginering opgenomen). B.v.:

EBEN, W., 1884. De weekdieren van België.- Gent: Vuylsteke, 116 p., 7 pl.

Ingeval van een tijdschriftartikel moet de gestandaardiseerde afkorting van de naam van het tijdschrift gebruikt worden, b.v.:

SNACKEN, F. 1956. Eolisch zandtransport langs het Belgische strand.- Natuurwet. Tijdschr., 38(3-4): 89-99, pl. 6-7.

Indien het artikel een voor de wetenschap nieuw of zeldzaam gegeven bevat (b.v. een nieuwe soort voor een faunagebied, een belangrijke waarneming over de biologie van een species, ...) dan is een korte samenvatting in het Engels of het Frans zeer wenselijk. Ten alle tijde kan met de redacteur overlegd worden over bijkomende problemen.

NATUUR RESERVATEN V.Z.W.

VERENIGING voor NATUUR BEHOUD
in VLAANDEREN

De strandwerkgroep is lid van de V.Z.W. Natuurreservaten.
Bond Beter Leefmilieu.